

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: חורף תשי"ע, 2010
מספר השאלון: 210,011107

עברית: הבנה, הבעה ולשון

שאלון א'

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק א	–	הבנה והבעה	–	50	נקודות	
פרק ב	–	אוצר המילים והמשמעים;	}	–	26	נקודות
		שם המספר				
פרק ג	–	תחביר	}	–	24	נקודות
		ומערכת הצורות				
סה"כ	–			–	100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראה מיוחדת: הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

קרא את המאמר שלפניך, וענה על השאלות שאחריו.

פני מחברת

(מעובד על פי גרוסמן, ח' [מארס, 2008]. פנים, גיליון מסי 42, עמ' 88-94)

צילומי הכותל, יישובי הומה ומגדל וחיילי צה"ל, וכן גם מסרים מילוליים חדורי להט ציוני עיטרו במשך שנים את כריכות המחברות בבתי הספר. כך הפכה גם המחברת לאפיק חינוכי להפצת מסרים לאומיים.

המחברת היא דפי נייר בכריכה. בימים רחוקים נכללו בכריכת המחברת מלבד מקום לרישום זהותו של התלמיד ושם המקצוע, גם תמונות, איורים ומסרים מילוליים רבים. המסרים החזותיים והמילוליים שיקפו עולם ערכים, מודלים וגיבורים, ושימשו תוספת ו"חיזוק חינוכי" לעולם המושגים והידע שמערכת החינוך בארץ-ישראל ביקשה להנחיל לתלמידיה.

5

כריכת המחברת מראשית המאה העשרים – בתקופת השלטון הטורקי – הציגה את ארץ-ישראל באמצעות הדימויים היהודיים המוכרים כמו מגדל דוד וקבר רחל, ואליהם נוספו גם סמלי המזרח, כמו הדקל או הגמל. בחזית המחברת היה ציור של ילד בדרכו לבית הספר ותיקו על שכמו. הילד בציור חובש לראשו תרבוש, כמנהג התושבים בתקופה זו. על המחברת היה כיתוב בעברית ובצרפתית – שפה שהייתה מסימני השלטון הטורקי. בתקופת המנדט הבריטי נוסף כמובן כיתוב באנגלית על כריכת המחברת.

10

צורכי האוכלוסייה העברית שהלכה וגדלה למן ראשיתה של העלייה השלישית ב-1919, הביאו לייצור רב של מחברות שכוונו אל הקהל העברי. על גב המחברת הופיעו משפטים כגון "תלמיד עברי, דבר עברית בשכבך ובקומך!" בדרך זו נרתמו יצרני המחברות להפצתה של השפה העברית כחלק מהמפעל הציוני. לא פעם שימש התלמיד שליה שלימד את כל בני משפחתו לדבר עברית, והדבר השתקף במה שנכתב על כריכת המחברת: "נשיננת גם להוריד ולאחיק, והורית לחבריד ולמכריד".

15

על שערי מחברות מאותה תקופה התנוססו גם דיוקנאות של אישים חשובים שנטלו חלק במפעל הציוני. כך למשל דיוקנו של חיים נחמן ביאליק, שעטר כמה וכמה שערי מחברות, הבלית את חשיבותו ואת מרכזיותו של המשורר בתהליך התחייה של השפה העברית.

20

גם נושאים שהיו נפוצים בשיח הציבורי בשנות השלושים מצאו את דרכם אל גב המחברת, והוטלו על כתפי התלמידים הצעירים. כך למשל ביקשו היצרנים לרתום את נחישותם של התלמידים להפצת המסר

25

הטמון בדברים הבאים: "מה עליך לדעת על שאלת תוצרת הארץ: כמה בתי חרושת יש לנו? למעלה מאלפים... כל המפעלים האלה ימשיכו לייצר, יתרחבו ויקלטו פועלים נוספים, אם יקנה כל אחד ואחד מאתנו את תוצרתם. ואם נקנה מתוצרת חוץ, ייסגרו בתי החרושת שלנו... לכן דע, אם תקנה סחורות מתוצרת חוץ, תגרורם להרס היישוב. אם תקנה סחורות רק מתוצרת הארץ, תעזור בבניין מולדתנו".

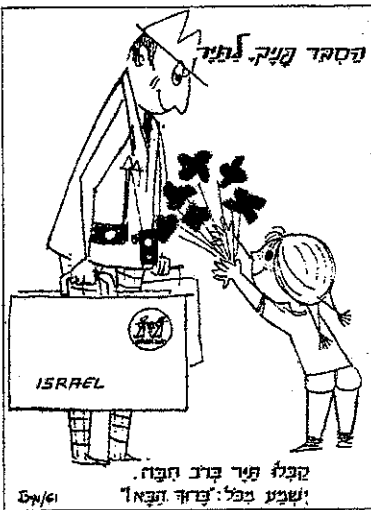
30

/המשך בעמוד 3/

התנועה הציונית שאפה ליצור גם תפנית בדמותו של היהודי הגלותי. לפיכך "נפש בריאה בגוף בריא" הייתה מטרה לאומית חינוכית שיצרן המחברות ביקש להנחיל מעל גב הכריכה. לשם כך הופצו על גב המחברת "כללים לתלמיד" שרובם לא עסקו כלל בלימוד, אלא בחינוך לשמירה על בריאות הגוף והנפש: "ראוי לבלות באוויר חופשי לפחות שעתיים ביום, וכל המרבה הרי זה משובח"; "את פת השחרית תאכל שלא בחיפזון"; "בהתעוררך בבוקר משנתך אל תוסף לשכב במיטתך".

גם לאחר קום המדינה נענו היצרנים לצו החינוכי של אותם ימים. החינוך הציוני החשיב את התנ"ך ואת סיפוריו ככלי מרכזי ליצירת החיבור הלאומי לארץ-ישראל; לכן זכתה מפת "חלוקת הארץ לשבטי ישראל" להבלטה על כריכות המחברות. המפה המחישה לתלמידים את הקשר בין העבר להווה וחיזקה את תחושת הזכות על הארץ.

בשנות החמישים והשישים הופצו גם "מחברות חצי" (מחברת שנגזרה לשני חצאים) כדי להזיל את מחירן של המחברות, ואף באמצעותן הועברו מסרים חינוכיים, כגון המצוות "בין אדם לחברו" ומסרים בנושא "זהירות בדרכים". משרד החינוך השתלב אף הוא במגמה לרתום את התלמידים למטרות חינוכיות. המשפט "הסבר פינד לתייר", שהוטבע על כריכות מחברות בראשית שנות השישים, נועד לשתף את התלמידים בפיתוח ענף כלכלי מכניס.

בשנות השבעים למד התלמיד הישראלי מכריכות המחברות על "מספר היהודים בארץ ובעולם" ועל "העלייה לארץ-ישראל - שיבת ציון". כמו כן הוא למד על נושאים כמו ההיסטוריה היהודית-ציונית למן "יציאת מצרים" ועד "מלחמת ששת הימים". מסרים אלה נועדו להוסיף לתלמידים ידע הקשור למדינת ישראל ולעולם היהודי.

המראה הנפוץ ביותר והזכור לתלמידי שנות השישים והשבעים היה הריבוע הקסום של לוח הכפל, שהודפס על גבי המחברות. לוח הכפל שימש כלי עזר יעיל לתלמיד בימים שלפני המחשבון האישי.

האם המסרים שצוירו ונכתבו על גבי המחברות אכן נקראו על ידי התלמידים? אין אפשרות כמובן לבדוק ולהעריך היום את מידת הקריאה ואת ההתייחסות של תלמידי העבר אל מסרים אלה, אך אפשר בוודאי לקבוע כי הכתוב והמצויר על גב המחברות שיקפו את תבנית העולם שביקשו המבוגרים להנחיל לדור הצעיר. מסרים אלה נתפסו כ"קוד החינוך" הראוי להפצה. אפשר להניח כי הדפסתם על גב המחברות אכן תרמה לעיצוב תודעת הדור הצעיר, נוסף למסרים לאומיים אחרים שהומטרו אז מכל עבר.

בין אדם לחברו

1. כבוד את אביך ואת אמך.
2. אם אין תורה - אין דבר אצלי.
3. ואם אין דבר אצלי - אין תורה.
4. הנה מקדים בשלום כל אדם.
5. הנה מסביל את כל האדם בסדר פנים יפות.
6. יהי קבוד סבדר קביב עליה בשלום.
7. אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו.
7. והדרת פני זמן.

חברת "תמן" בע"מ
קרית טולין

סופס

אולם המעבר מתפיסת עולם "לאומית" לתפיסת עולם שבמרכזה התרכזות בצרכיו האישיים של הפרט, נתן את אותותיו גם בכריכות המחברות. משנות השמונים ואילך החלו המסרים החינוכיים להיעלם מעל גבי המחברות. כך נעלם המידע, על המדינה ועל הישגיה, ובמקומו הופיעו על הכריכות דמויות של גיבורי-על קולנועיים וטלוויזיוניים וגיבורי תרבות מקומיים. יצרני המחברות, שבעבר התגייסו להעברת מסרים לאומיים וחינוכיים, לא ראו עוד את עצמם מחויבים לפרסום מסרים כאלה, ואלה נעלמו מהכריכה לטובת מחברות המקושטות בצבעוניות רבה ומציגות ציורי פרסומת למוצרים מסחריים. כך הפכה מחברת הלימוד בעידן זה לאמצעי פרסום חסר ייחוד וחסר אפיון חינוכי-לאומי. אמנם כריכת המחברות של ישראל במאה העשרים ואחת משקפת קוד תרבותי מגוון, אך גם מציאות של אבדן תמימות ולהט.

פרק א – הבנה והבעה (50 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על כל השאלות 1-7.

1. א. לפניך טבלה ובה מוצגות שלוש תקופות. לכל תקופה מסרים (או מטרות) שהופצו על

גבי כריכות המחברות באמצעות כיתוב או איור.

העתק למחברתך את הטבלה, והשלם אותה במקומות הריקים על פי המאמר.

(11 נקודות)

התקופה	המסר (או מטרה)	דוגמה לכיתוב או לאיור
משנת 1919 עד סוף שנות העשרים	(1)	(1) "תלמיד עברי, דבר עברית בשכבך ובקומך!"
	(2)	(2) הפצת ידע על אישים חשובים שנטלו חלק במפעל הציוני
משנות השלושים עד קום המדינה	(1)	(1) "מה עליך לדעת על שאלת תוצרת הארץ..."
	(2)	(2) שמירה על בריאות הגוף והנפש
מקום המדינה עד סוף שנות השבעים	(1)	(1)
	(2)	(2) יחסי חברה ראויים
	(3)	(3) "הסבר פניך לתייר".
	(4)	(4) "מספר היהודים בארץ ובעולם"
	(5)	(5)

2. מה אפשר להסיק מן הטבלה על המסרים שהופיעו על גבי כריכות המחברות משנת

1919 עד סוף שנות השבעים? (4 נקודות)

/המשך בעמוד 5/

2. עיין בכיתוב "בין אדם לחברו" ובאזור "הסבר פניך לתייר" שבעמוד 3.
 בחר מהכללים המופיעים בכיתוב "בין אדם לחברו" שני כללים המתאימים לכתוב באזור "הסבר פניך לתייר".
 נמק את בחירתך. (2 נקודות)
3. תאר בקצרה את השינוי שחל בכריכות המחברות משנות השמונים ואילך, וציין את הגורם לשינוי זה. (4 נקודות)
4. א. על פי המאמר, האם המסרים שהופיעו על כריכת המחברת בעבר השפיעו על הדור הצעיר? הוכח את תשובתך. (4 נקודות)
 ב. האם לדעתך יהיה זה יעיל בימינו להפיץ מסרים חינוכיים באמצעות כריכות המחברות? בסס את תשובתך גם על המאמר. (3 נקודות)
5. לפניך קטע מכתבה שפורסמה בעיתון:
 למעלה מ־20 מותגים מתהרים השנה על לבם של החוזרים לבית הספר. כמעט כולם מתנוססים גם על המחברות. אז מה יש לנו השנה על הכריכה של מחברות השורה והתשבון? דמויות מדיסני, ג'ון, מלך החיות, וגם פאואר ריינג'רס הנצחיים, ברבי, גארפילד, סנופי, פו הדוב ועוד. התיכונים שעידין מחפשים מותגים יכולים למצוא בחנויות מחברות של ליווייס, סקצ'רס, פוקס, קדס ואחרים.
 לפי דיווחי החנויות, 70% מהמחברות הנמכרות השנה הן ממותגות. לפי בדיקה שערכנו – מחירן של המחברות הממותגות גבוה לפחות פי שניים ממחיר המחברות הרגילות. לא מוכרחים לקנות אותן, לפחות לא לכל המקצועות. עדיין אפשר למצוא בחנויות לא מעט מחברות צבעוניות נאות ואפילו חומות כמו פעם במחיר עממי.
 (רהב, "אוגוסט 2003", ידיעות אחרונות)
- א. הכתוב בשורות 2-4 בקטע מן הכתבה מחזק תופעה הנזכרת בתמציתיות במאמר. כתוב מהי התופעה, וציין את מספרי השורות במאמר שבהן היא נזכרת. (2 נקודות)
 ב. בשורות 6-8 בקטע מן הכתבה מובעת עמדה. הבע את דעתך על עמדה זו ונמק אותה. בסס את דברך גם על המאמר. (4 נקודות)

6. א. לפניך משפטים (1)-(2) ובהם מילים המשמשות **מאזכרים**.
לאיזו תקופה מתייחס כל אחד מהמאזכרים?
(1) כמנהג התושבים בתקופה זו. (שורה 9)
(2) על שערי מחברות **מאותה** תקופה התנוססו גם דיוקנאות. (שורות 20-21)
(2 נקודות)
- ב. לפניך משפט ובו מילים מודגשות בקו. ציין את המשמעות של כל אחת מהן בהקשר שבו היא מופיעה.
"כמו כן הוא למד על נושאים במ ההיסטוריה היהודית-ציונית". (שורות 60-61)
(2 נקודות)
7. מטלת סיכום (12 נקודות)
כתוב סיכום של המאמר (בהיקף של כ-10 שורות).
בסיכומך השווה בין כריכות המחברות בעבר ובין כריכות המחברות כיום מבחינת המסרים שהועברו באמצעותן.

פרק ב - אוצר המילים והמשמעים; שם המספר (26 נקודות)

בפרק זה ענה על כל השאלות 8-14.

אוצר המילים והמשמעים (21 נקודות)

8. לפניך שני ערכים: **לאם ולאמי** ממילון **אבן-שושן** (2003).

קרא את שני הערכים, וענה על הסעיפים א-ד שאחריהם.

לְאִמִּי, לְאֹמִי, לְאֹמִי תי [מן לאם] 1. השָׁרָף לְאִמָּה כְּלָה, שֶׁהוּא נִחְלַת הַלָּאָם או שֶׁהוּא לְפִי רִחַן הַלָּאָם: מְפַעֵל לְאִמִּי. הַבְּנֵק הַלְאִמִּי. בְּיֹאֲלִיק הַמְשׁוֹרֵר הַלְאִמִּי. הַמְגוֹן לְאִמִּי. מֵאֲסָרוֹן לְאִמִּי. הַגֵּל לְאִמִּי. סִפְרוֹת לְאִמִּית. 2. חוֹבֵב צִמּוֹ, חֲדוּר רֶגֶשׁ נֶאֱמָנִית לְעַם וְשֹׁאִיפָה לְרֵאוֹתוֹ חֲפָשִׁי, עֲצָמָי וּמֵאֲשָׁר: "אֵלֶּה יוֹכִיחוּנִי, כִּי אֵינֶנִּי לְאִמִּי" (יל"ג, שִׁירָה שֵׁלוֹ). "פְּלִטָּה נִשְׁמָחוּ הַלְאִמִּית אֲשֶׁר עוֹד נוֹתְרָה בּוֹ" (אחרי העם, א). "הַחֲנוּף הָאִישִׁי, הַחֲבֵרָתִי וְהַלְאִמִּי" (ביאליק, הלכה ואגדה). 3. הַטוֹרֵץ שֶׁעָנְנִי הָאִמָּה בְּכִלְיוֹתָהּ קוֹדְמִים לְעַנְנִי מַעֲמֵד מִסִּים או לְעַנְנִי הַפְּרֵט. - [לְאִמִּית, לְאִמִּים, לְאִמִּיּוֹת]

לְאֹם, לְאֹמִי ד' [אכרית: l'omu אלף; אנגלית: לאם גידו, עם; ערבית: לאם לחבר, לחות המדבר] עם, אָמָה, קְבוּץ גָּדוֹל שֶׁל בְּנֵי אָדָם הַמְתַּיַחֲסִים עַל מוֹצֵא אָחֵר, עַל גִּוְלֵל מְשַׁמֵּף כְּתוּלִדוֹתֵיהֶם, וְעַל פִּי רֵב גַּם עַל לְשׁוֹן מְדַבֶּרֶת אַחַת וְעַל אֶרֶץ מוֹשֵׁב עֲקָרִית אַחַת: "עֲבָדוּךָ עַמִּים וְיִשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאִמִּים" (בראשית כו כט). "כִּלְיֵהוּגִים נִקְבְּצוּ יַחְדָּו וְהָאִסְפִּי לְאִמִּים" (ישעיה מג ט). "מִי הִיָּה נֶשֶׁב נְדִיר הַלְאִמִּים" (ביאליק, על סף). "פּוֹעֲלֵי כָּל הַלְאִמִּים, הַתְּאֻחָדוּ!" (מסמכות העובדים). "הַמוֹסָד הַרְפֵּאִי פָתוּחַ לְכָל הַאֲזַרְחִים כְּלִי הַבּוֹל דָּת וְלֹאִם" (פדעה). - [לְאֹם, לְאִמִּים, לְאִמִּי]

א. "נפש בריאה בגוף בריא הייתה מטרה לאומית חינוכית". (שורות 35-36)

עיין בערך **לאומי**, והעתק את ההגדרה המתאימה למשמעות המילה 'לאומית' במשפט זה. (2 נקודות)

ב. בהגדרה מספר 1 בערך **לאומי** מובאת הדוגמה: ביאליק המשורר הלאומי.

נמק מדוע נכללה הדוגמה בערך זה. בסס את תשובתך על המאמר. (2 נקודות)

ג. עיין בשני הערכים **לאום** ו**לאומי**, וכתוב:

(1) מהו תפקיד המידע הנמסר בסוגריים המרובעים בראש כל ערך.

(2 נקודות)

(2) שני פרטים דקדוקיים המצוינים בכל ערך (סה"כ - ארבעה פרטים).

(2 נקודות)

(3) מה הם הרבדים הלשוניים שמהם לקוחות הדוגמאות בכל ערך. (2 נקודות)

ד. המילה **לאומי** מוצגת במילון כמילה פוליסמית.

הוכח קביעה זו על פי המילון. (2 נקודות)

9. מערכת החינוך בארץ-ישראל ביקשה להנחיל ערכים לתלמידיה. (על פי שורות 4-5)

באיזה משפט מתאים להשתמש בפועל מהשורש נ-ח-ל?

העתק למחברתך את התשובה הנכונה מבין ארבע האפשרויות שלפניך. (2 נקודות)

(1) המדריכה _____ לחניכים את רשימת הציווד לטיול.

(2) המורה למתמטיקה _____ לתלמידים את פתרון התרגיל.

(3) המורים באולפנים _____ את הלשון העברית לאלפי עולים.

(4) צרפת מבקשת _____ לעצמה מעמד של מתווכת בסכסוך.

10. "על שערי מחברות מאותה תקופה התנוססו גם **דיוקנאות** של אישים חשובים".

(שורות 20-21)

מהי המשמעות של המילה "דיוקנאות"?

העתק למחברתך את התשובה הנכונה מבין ארבע האפשרויות שלפניך. (נקודה אחת)

(1) מעשי גבורה

(2) קורות חיים

(3) ציטוטים חשובים

(4) תמונות של פנים

11. "אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו" (מתוך הכיתוב בראש עמוד 3).

מהי המשמעות של משפט זה? העתק למחברתך את התשובה הנכונה מבין

ארבע האפשרויות שלפניך. (2 נקודות)

(1) אל תתווכח עם אדם שאינו במעמד שלך.

(2) אל תשפוט אדם כל עוד לא היית במצבו.

(3) אל תכעס על אדם לפני ששמעת את הסבריו.

(4) אל תדבר רעות על אדם שלא בנוכחותו.

12. לפניך משפט מן המאמר ובו שני ביטויים ציוריים.

"גם נושאים שהיו נפוצים בשיח הציבורי... **מצאו את דרכם אל גב המחברת**". (שורות 25-26)

המר כל אחד מן הביטויים המודגשים במילה אחרת או בצירוף אחר, בלי להשתמש בלשון

ציורית ובלי לפגוע במשמעות המשפט. (2 נקודות)

13. לפניך כיתוב על מחברת שבולט בו השימוש בניגודיות.

"... לכן דע, אם תקנה סחורות מתוצרת חוץ, תגרום להרס היישוב. אם תקנה סחורות רק

מתוצרת הארץ, תעזור בבניין מולדתנו". (שורות 32-33)

העתק מכיתוב זה שני זוגות של מילים או ביטויים המבטאים יחס של ניגודיות.

(2 נקודות)

(5 נקודות)

שם המספר

14. א. בכל אחד מן המשפטים (1)-(3) שלפניך, בחר בצורה הנכונה של שם המספר, והעתק

אותה למחברתך. (3 נקודות)

(1) מבין הכללים "בין אדם לחברו" ההיגד "כבד את אביך ואת אמך" הוא היגד

מספר אחת / אחד.

(2) רשימת הכללים מונה שבעה / שבע היגדים.

(3) השלטון הבריטי בארץ-ישראל הסתיים בחמשה-עשר / חמש-עשרה

במאי אלף תשע מאות ארבעים ושמונה.

ב. לפניך משפט ובו מספר מודגש. כתוב את המספר במילים. (2 נקודות)

השנה יובאו לארץ מסין 306,000 מחברות.

פרק ג – תחביר ומערכת הצורות (24 נקודות)

בפרק זה שמונה שאלות: ארבע מתחום התחביר (15-18) וארבע מתחום מערכת הצורות (19-22).
ענה על ארבע שאלות בלבד. תוכל לבחור אותן מתחום התחביר או מתחום מערכת הצורות
או משני התחומים, כרצונך (לכל שאלה – 6 נקודות).

תחביר

15. לפניך שלושה משפטים.

I. שמירה על בריאות הגוף נחשבה מטרה חינוכית חשובה.

II. על גב המחברת הופצו כללים לתלמיד, העוסקים בחינוך לשמירה על בריאות הגוף.

III. בעבר הופצו על כריכות המחברות מסרים חינוכיים, ואילו כיום מופצים עליהן מסרים אחרים.

א. העתק למחברתך את מספרי המשפטים I, II, III, וליד כל מספר ציין את סוג התחבירי של המשפט: פשוט, מורכב, איחוי (מחובר).

ב. ציין את התפקיד התחבירי של המילים המסומנות בקו במשפטים I, II, III. את התפקידים בחר רק מן הרשימה שלפניך: נושא, נושא, משלים שם (לוואי), משלים פועל.

ג. מהו הקשר הלוגי בין המשפטים I ו- II ?

16. א. לפניך שתי דרכים I-II לתחימת אותו משפט, אך רק אחת מהן נכונה.

העתק את המשפט שהתחימה בו נכונה (כולל סימוני התחימה), ונמק את בחירתך.

I. | המסרים | המופיעים | כיום | על כריכות המחברות, | משקפים

| מציאות חינוכית | אחרת.

II. | המסרים | המופיעים | כיום | על כריכות המחברות, | משקפים

| מציאות חינוכית | אחרת.

ב. לפניך משפט.

לוח הכפל שימש כלי עזר יעיל לתלמיד בימים שלפני המחשבון האישי.

(1) ציין את הסוג התחבירי של המשפט: פשוט, מורכב, איחוי (מחובר).

(2) ציין את התפקיד התחבירי של כל אחת מן המילים המסומנות בקו במשפט.

את התפקידים בחר רק מן הרשימה שלפניך: נושא, נושא, משלים שם (לוואי), משלים פועל.

17. א. לפניך שני משפטים.

I. על כריכות המחברות הנמכרות בימינו מוצגים בדרך כלל מותגים של חברות שונות.

II. גם היום נמכרות לא מעט מחברות חומות כמו אלה שהיו נהוגות בעבר.

(1) ציין את התפקיד התחבירי של המילים המודגשות במשפט I.
את התפקידים בחר רק מן הרשימה שלפניך: נושא, נשוא, משלים שם (לוואי), משלים פועל.

(2) ציין מילת קישור המתאימה לחבר בין שני המשפטים, וכתוב את הקשר הלוגי שהיא מבטאת.

ב. לפניך משפט.

צורכי האוכלוסייה העברית שגדלה בקצב מהיר, הביאו לייצור רב של מחברות.

(1) ציין מהו הקשר הלוגי במשפט זה.

(2) איזו מילה מבטאת קשר לוגי זה?

18. א. לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם המילה "גם" נמצאת במקום אחר במשפט.

I. על שערי המחברות מאותה תקופה התנוססו גם דיוקנאות של אישים חשובים שנטלו חלק במפעל הציוני.

II. גם על שערי המחברות מאותה תקופה התנוססו דיוקנאות של אישים חשובים שנטלו חלק במפעל הציוני.

הסבר את ההבדל במשמעות בין שני המשפטים, הנובע משינוי מקומה של המילה "גם".

ב. העתק משורות 12-19 במאמר:

(1) דוגמה אחת לצירוף סמיכות.

(2) דוגמה אחת לשם ותוארו.

(3) דוגמה אחת לצירוף סמיכות+שם תוארו.

מערכת הצורות

19. א. לפניך קטע על פי המאמר, ובו חמישה פעלים מודגשים.

בעבר **קָנְנוּ** מסרים לאומיים אל הקהל העברי. מסרים אלה **הִטְבְּעוּ** על כריכות המחברות ש**הִדְפְּסוּ** בארץ באותן שנים. המסרים **הִטְלוּ** על כתפי התלמידים הצעירים, ונוספו למסרים לאומיים אחרים ש**הִמְטְרוּ** עליהם אז מכל עבר.

- (1) ציין את הפועל ה**יוצא דופן** מבחינת הבניין, וכתוב את הבניין שלו.
- (2) ציין את ה**בנין** המשותף לארבעת הפעלים האחרים.
- (3) ציין את ה**משמעות** המשותפת לבניינים של חמשת הפעלים.

ב. יצרני המחברות **נְטְלוּ** סמלים יהודיים מוכרים והציגו אותם על גבי המחברות.

(1) מהו **שם הפעולה** של הפועל **נְטְלוּ**?

העתק למחברתך את התשובה הנכונה.

– הִטְלָה

– טִיּוֹל

– הִטַּל

– נְטִילָה

(2) מהי **צורת העתיד** של הפועל **נְטְלוּ**?

העתק למחברתך את התשובה הנכונה (כולל הניקוד).

– יִטְלוּ

– יִנְטְלוּ

– יִטִּילוּ

– יִטְלוּ

20. א. לפניך שלושה משפטים הלקוחים מכיתוב שעל גב מחברת (עמוד 3),

ובהם פעלים מודגשים:

הִסְבֵּר פניך לתייר.

קִבְּלוּ תייר ברוב חיבה.

שָׁמַע מכול: ברוך הבא.

ציין את הנוף ואת הבניין של כל פועל.

ב. לפניך טבלה ובה פעלים המשובצים במשפטים.

העתק למחברתך את הטבלה, והשלם אותה במקומות הריקים (אין צורך להעתיק את כל המשפט).

שם הפעולה	הבניין	השורש	הפועל
			(1) אם נקנה מתוצרת חוץ, לְסַגְרוּ בתי החרושת שלנו.
			(2) משרד החינוך הִשְׁתַּלֵּב במגמה לרתום את התלמידים למטרות חינוכיות.
			(3) יצרני המחברות לא ראו עוד את עצמם מחויבים לְפָרְסֵם מסרים חינוכיים.
			(4) כריכת המחברות הִצְלִיגָה את ארץ-ישראל באמצעות דימויים יהודיים מוכרים.

21. א. לפניך שלוש מילים:

חֲנוּכִית, חֲלָלִית, אִישִׁית

מהי דרך התצורה המשותפת לשלוש המילים?

ב. במה שונה דרך התצורה של המילה קִבְּלוּ מדרך התצורה של המילים בסעיף א?

ג. איזו מבין המילים שלפניך נוצרה באותה דרך תצורה כמו המילה קִבְּלוּ?

מִשְׁפָּט, כְּפִית, מְחַשֵּׁב

ד. לפניך משפט ובו מילה מודגשת.

בעידן של כלכלה גְּלוֹבָלִית אנו מייבאים מחברות מחו"ל.

ציין במה זֶנֶם דרך התצורה של מילה גְּלוֹבָלִית לדרך תצורתן של המילים

בסעיף א, ובמה היא שונה מהן.

22. א. לפניך רשימה של תשעה שמות. מייך את השמות לשלוש קבוצות: שורש ומשקל, בסיס וצורן סופי, שאיילה מלעז.

מודל, מחברת, פריכה, חסרון, מפה, מחשבון, מפעל,
הצעה, ספריה

ב. הבא מן המאמר מילה נוספת לכל אחת מן הקבוצות האלה: שורש ומשקל,

בסיס וצורן סופי. ציין את מספר השורה שבה נזכרת המילה במאמר.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך